

Перший розділ цієї книжки хочу почати з болісного запитання, яке ставлять Богу, іншим людям і самим собі всі, кого торкнулися військові події, що спалахують на землі, немов суха трава від недокурка: **чому Бог не зупинить війну?**

Щоб відповісти на це, доведеться почати здалеку.

Ще в перші дні людства, коли Адам передав владу над землею дияволу, наслідком гріхопадіння стало пролиття невинної крові — спочатку тварини (див.: Буття 3:21), а згодом і людини, Авеля (див.: Буття 4:8). Відтоді історія людства — це переважно історія конфліктів, нападів, убивств і захоплень, історія руйнівних наслідків присутнього на землі зла, що витікає в постійні війни. Хочемо ми цього чи ні, — війни були, є і, на жаль, будуть, доки зло присутнє в нашому світі. Погодьтеся, описувати жахи війни неприємно. Однак це не означає, що про війни не треба говорити. Навпаки, їх варто аналізувати, пояснювати й робити все можливе, щоб не допустити повторення трагедій.

ВОЛЯ ОБИРАТИ

У логічних розсудах більшість шукачів відповідей на вічні запитання схиляються до думки або й твердо знають, що Бог є втіленням добра, а війна є відвертим злом. Тоді чому Бог не зупинить зло?

Відповідь на це запитання має богословські основи. Щоб світському читачеві зрозуміти, про що мова, йому потрібно детальніше вникнути у фундаментальні біблійні одкровення, а саме в таку біблійну істину, як свободу волі.

«Сьогодні взяв я за свідків проти вас небо й землю, життя та смерть дав я перед вами, благословення та прокляття. І ти вибери життя, щоб жив ти та насіння твоє»

(Повторення Закону 30:19).

Бог дав людині свободу волі й право обирати. Якщо є право обирати — є й можливість обрати зло. Оскільки в людині є свобода волі, вона завжди матиме спокусу не вибрати добро.

У світі поруч із людиною існує ворог, диявол, який і далі обманює, навіює руйнівні думки, зваблює, спокушає та веде людей на шлях непослуху Божим заповідям, спокушає їх не уповати на Господа, не мати з Ним відносин і жити всупереч плану, який Господь пропонує кожному.

Якщо людина свідомо обирає жити всупереч Божому життєвому устрою, Господь не нав'язує Себе, не примушує людину робити навпаки. Він не створював людину маріонеткою.

А там, де людина відкидає Божий порядок, неминуче приходять руйнування, зокрема й війна.

Бог може зупинити будь-яку війну й будь-який конфлікт. Проте так не завжди стається. По-перше, Він не є ні джерелом, ні автором війни чи конфлікту. По-друге, Він не відбирає свободу людей чинити, як вони вирішили. Він проти насильства, зла й того, що завдає болю, але Він також проти відсутності свободи.

Забігаючи наперед, згадаю, що Отець Небесний уже зробив усе, щоб визволити людину від зла. Він віддав Свого Сина — Ісуса Христа — у жертву, щоб урятувати кожного, хто повірить у Нього.

«Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне»
(Івана 3:16).

Це доводить абсолютну серйозність Його благих намірів щодо людства. Якщо ми усвідомимо це, запитання: «Чому Бог не зупиняє війну?» — утратить силу.

За будь-якою війною на землі стоїть не Бог. Я впевнений, що результати воен Господь спроможний обернути на благо

людям, які покорили себе Йому, але війни — не Його воля для людей. Бог — не архітектор воєнних процесів і не ініціатор загарбницьких війн. Він не Той, Хто починає вбивства, крадіжки, руйнування.

Війни починаються здебільшого через такі пороки, як гордість, звеличування, зажерливість. Війна потрібна сильному, коли він бажає майна слабшого. Конфлікт починає той, у кого є сила, якщо йому не подобається статус меншосилого й він жадає його змінити.

РОЗКВІТ І ЗАГИБЕЛЬ ІМПЕРІЙ

Зазвичай нікчемні, сповнені гордості правителі вважають, що мають право нав'язувати свої ідеї та світогляд іншим народам. Безбожні володарі, які прагнуть захопити й підкорити собі чужі народи й землі, починають загарбницькі війни. Історія людства рясніє прикладами того, як імперії зростали на мечі й падали під тягарем власної пихи.

Якщо звернутися до минулого, ми побачимо багато держав, чие посилення було нерозривно пов'язане із загарбницькими походами. Згадаємо хоча б кілька таких імперій.

Однією з найвідоміших була Нововавилонська імперія, якою правив Навуходоносор II — цар, про якого знаємо з біблійних Книг Єремії та Даниїла. Він керував державою з 605 по 562 рік до нашої ери й довів її до вершини могутності. На той час Вавилон був найбільшою та найвпливовішою імперією світу.

Цар Навуходоносор виступав проти Бога й намагався підносити власну славу, однак завдяки пророку Даниїлу отримав можливість пізнати мудрість і міць Всемогутнього. Після тлумачення снів цар настільки визнав велич Божу, що поставив Даниїла над усіма мудрецькими імперії, зробивши його однією з найвпливовіших осіб держави.

«Тоді цар звеличив Даниїла, і дав йому численні дарунки, і вчинив його паном над усім вавилонським краєм, і великим провідником над усіма вавилонськими мудрецами»
(Даниїла 2:48).

Однак наступне покоління правителів не прийняло цього досвіду. Валтасар, нащадок Навуходоносора, став останнім царем могутньої імперії. Його безбожність, пиха й зневага до святинь Божого храму призвели до того, що Бог забрав у нього царство, а разом з його падінням упала й уся імперія (див.: Даниїла 5:1–30). Так закінчилася історія держави, яка будувалася на грабіжницькій силі й самозвеличенні.

Іншим прикладом є Монгольська імперія, заснована Чингісханом приблизно у 1206 році. Її територія була колосальною: від Східної Європи до узбережжя Тихого океану, включно із частиною Близького Сходу та Китаєм. Чингісхан прославився як видатний полководець і стратег, який уміло поєднував військову силу, жорстокість у війнах і дипломатичну майстерність. Завдяки реформам у війську, економіці й управлінні Монгольська імперія стала наймогутнішою державою свого часу.

Та після смерті Чингісхана між спадкоємцями почалася боротьба за владу. Імперія була розділена на чотири улуси — фактично окремі держави, які згодом остаточно розпалися. Внутрішні чвари й суперництво зруйнували моноліт, що здавався непорушним. Так згасла могутність ще однієї з найбільших загарбницьких імперій.

Окремо варто згадати останню з великих імперій ХХ століття — Радянський Союз. Хоч цей термін формально не використовували, фактично СРСР володів усіма імперськими характеристиками: домінуванням над численними державами й республіками, жорстким централізмом, гібридною формою колоніальної залежності та масштабною ідеологічною пропа-

гандою. Попри те що радянські ідеологи проголошували себе борцями з імперіалізмом, у світі політику СРСР сприймали як імперську, з притаманним їй прагненням підкорювати, контролювати й нав'язувати свій світогляд.

Невипадково цю комуністичну імперію — часто цілком справедливо — називають імперією зла. Її атеїстична ідеологія, репресії, приниження людської гідності й агресивна експансія залишили глибокі шрами в долях мільйонів людей. Зрештою, ця недоімперія впала: залізна завіса розсипалася, республіки здобули незалежність, а сам СРСР припинив існування.

Сьогодні ж світ бачить того, хто вважається спадкоємцем імперського духу Радянського Союзу, — Росію, яка розв'язала війну проти України, демонструючи ті самі імперські амбіції, що колись рухали попередню імперію. Ці безумні прагнення коштують нашому народові надзвичайно дорого. На нашій землі пролито багато невинної крові, проявилось стільки зла, що його масштаби важко осягнути. І все це — наслідок рішень безрозсудних правителів, одержимих мріями про велич ціною чужих життів і територій.

Історичний досвід ясно показує, чим закінчується пожадливе розширення імперських апетитів: падінням і руйнуванням самої імперії та стражданням мільйонів людей. А кожен прожитий день війни — це окрема особиста трагедія для тих, хто став заручником загарбницьких ідей безумців.

Саме тому християни виступають проти загарбницьких воєн: для них немає і не може бути біблійного виправдання. Імперський дух має у своїй природі корінь зла, бо Господь не стоїть за руйнуванням меж — ні меж володіння окремих людей, ні кордонів держав, визнаних цивілізованим світом. Бог проти насильства, проти самозвеличення, проти зневаги до гідності людини. А отже, і проти імперій, що будуються на крові й пихатості.

ВІЙНИ, ЯКІ ВІВ ІЗРАЇЛЬ

Часто люди заперечують: якщо Бог проти війни, то чому Ізраїль воював і навіть винищував цілі народи? У Біблії справді описано війни Божого народу. Але важливо пам'ятати: Ізраїль не був імперією-завойовником. Він захищав землю, яку Господь дав йому в спадщину, і відбивав набіги язичницьких народів, які прагнули знищити його фізично. Бог не міг цього допустити, бо саме через Ізраїль мав прийти Спаситель усіх народів. Ізраїль був шляхом спасіння для світу — і Господь зберігав цей шлях.

Поганські народи, які не знали Бога, воювали, щоб здобути владу, багатства, нові території та розширити свій вплив. Вважаю, що це ніколи не було Божою досконалою волею. Бог не схвалює завоювань і поневолення інших народів.

МІСІЯ ХРИСТІЯН

Приведу аналогію із християнства. Християнська місія — досягти всі народи Доброю Звісткою, але робити це з миром. Недаремно Христос навчив Своїх учнів вітатися словами: «*Мир вам*» (Івана 20:19). Мир — це спокій серця, відсутність агресії та зла. Він панував у серці Ісуса, і Він передав його нам (див.: Івана 14:27). Натомість убивства, біль, сльози, прокляття й руйнування приносять той, хто прийшов красти, убивати й нищити (див.: Івана 10:10).

Війни світового масштабу — глобальне велике зло, яке існує у світі. Із цим визначення погодяться всі. Але велике зло народжується з малого. Війни існують не тільки між державами. Ми бачимо маленькі війни щодня: між сусідами, у родині, на роботі. Де починається незгода, там може початися війна — словесна або моральна. Часто війни точаться без застосування зброї

на психологічному чи інформаційному рівні, коли сторони одна одну поливають брудом за кожної нагоди. Шлях війни — це завжди шлях протистояння, тому Бог дав Церкві чітку заповідь:

«Коли можливо, якщо це залежить від вас, живіть у мирі зо всіма людьми» (До римлян 12:18).

Бог проти ненависті, руйнувань і агресивних воєн.

ДУХОВНА ВІЙНА І НАШ СПРАВЖНІЙ ВОРОГ

Я не військовий аналітик, їх вистачає у світі. Я цивільна людина, священник. І як священник маю сказати, що Писання розповідає нам про інший тип війни. Війни, яка стосується кожного християнина. І вона духовна, не фізична. Війна Божого народу з дияволом і когортою його демонів.

«Бо ми не маємо боротьби проти крові та тіла, але проти початків, проти влади, проти світоправителів цієї темряви, проти піднебесних духів злоби» (До ефесян 6:12).

У християн є духовна війна, і ми є армією Ісуса Христа.

«А ти терпи лихо, як добрий вояк Христа Ісуса! Бо жаден вояк не в'яжеться в справі життя, аби догодити тому, хто військо збирає» (2 Тимофію 2:3-4).

ПЕРЕМАГАЄ СИЛЬНІШИЙ

У будь-якій війні перемагає сила. Церква стоїть на боці Найсильнішого — Бога. Ті, хто покладається на Господа, матимуть від Нього захист у будь-якій складній ситуації чи агресії, спрямованій проти них. Він дасть Своему народу мудрість, силу й захист.